

רש"י באור ישר ביאור כ"ק אדמו"ר

פי חיי שרה
לקו"ש חט"ו (פרוייקט)
מ. ווינער

ג וְאֶשְׁבִּיעַךְ בִּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: ד כִּי אֶל־אֲרָצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵלֵךְ וְלִקַּחְתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לִי־צַחֵק: ה וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הָעֶבֶד אוֹלֵי לֹא־תֵאבְדָה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֵהָשֵׁב אֲשִׁיב אֶת־בְּנֶךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יֵצְאָתָּ מִשָּׁם: ו וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם הַשְּׂמֹר לְךָ פֶּן־תִּשָּׁיב אֶת־בְּנִי שָׂמָה:

והנה בודאי תמה אליעזר: אם ארצו ומולדתו של אברהם חשוב כ"כ לקחת אשה דוקא משם מצד תכונותיהם הנעלות של משפחתו, למה מונע את יצחק מלשוב שם?¹ ואם לא רצה שיצחק יצא מתחת השגחתו בכנען אשר אברהם יושב בקרבו ומשפיע עליהם בענייני אמונה, וזה עיקר יותר ודוחה מעלות משפחתו - למה לא יקח אשה מבנות כנען? וזה גופא מכריח - אף שאינו מפורש בקרא - שאברהם יישב תמיהתו והסביר לו טעמו, וכדלהלן.

ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי: ולא אמר ואלהי הארץ ?? (בתמיהה!)
הלא בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ואיך החסיר אברהם בשלימות שבחו ית'!?, וגם למעלה הלא הקדים **ואמר ואשביעך וגו'** בה' אלקי השמים ואלקי הארץ - ואיך הפסיק באמצע השבועה בסתם דברי שבח?

אלא ע"כ שלא היתה כוונתו באמירת תוארים אלו סתם לשם תוספת דברי שבח כיון שהזכיר את שם ה', אלא ודאי שבכאן - על פי תוארים אלו - יישב אברהם תמיהת אליעזר הנ"ל, והסביר טעמו.

אמר לו מה שאינני רוצה בבנות כנען הוא מפני, שמה **שעכשיו** אמנם פעלתי על אנשי כנען שה' **הוא** לא רק **אלהי השמים** אלא גם **ואלהי הארץ**, היינו **שהרגלתיו** (- את אמיתת היותו גם אלקי הארץ -) רק **בפי הבריות** (= אלו שלא התגיירו) שיברכו - בפיהם - למי שאמר והי' העולם, אבל לא באופן דהכרה שלימה עד כדי שינוי בהנהגה ובמעשה, ולא הושפעו הבנות עד כדי להיות ראויות ליצחק,

אבל שישב יצחק לבית אבי - בודאי לא ראוי שהרי **כשלקחני מבית אבי היה אלהי השמים ולא אלהי הארץ, שלא היו באי עולם** (= כאן למטה) **מכירים בו** (- באמיתת היותו גם אלקי הארץ -), ומשום הכי גם **שמו** שהכירוהו כאלקי השמים **לא היה רגיל** אפי' רק בפיהם **בארץ** (= איפה שלא רגיל לדבר על עסקי שמים) כי לא הותחל הקריאה בשם ה' אל עולם עד לאחר שיצאתי משם, ונשאר כן שם עד עתה.
כלומר, לעולם רצוני באשה לבני ממשפחתי כי אין מעלה בבנות כנען, אבל סו"ס כאן מפורסם אחדותו ית' יותר:

¹ ואין לומר מפני שיצחק הי' עולה תמימה, כי עד הציווי ליצחק בפי' תולדות (כו, ב - ובפרש"י) לא הי' אסור לו לצאת וכדמוכח מהא גופא שעלה בדעתו לצאת והוזקק לציווי.